

**Яңа Кишет авыл жирлеге Советы
КАРАРЫ**

«8» май 2018 ел

№ 3

**Яңа Кишет авыл жирлеге Уставына үзгөрешләр һәм өстәмәләр керту
турында**

«Яңа Кишет авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставын гамәлдәге законнарға туры китерү максатларында, «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 44 статьясы нигезендә Яңа Кишет авыл жирлеге Советы карар бирде:

Арча муниципаль районы Яңа Кишет авыл жирлеге Советының 2014 елның 27 октябрэндәге 97.1 номерлы карары (30.06.2015 елдагы 16 номерлы үзгөрешләр белән) белән расланган уставына Арча муниципаль районы Яңа Кишет авыл жирлеге Уставына үзгөрешләр керту турында, № 7, 26.10.2015, № 17, 01.11.2016 ел, №5, 11.05.2017 ел) түбәндәге үзгөрешләр кертергә:

1) 5 ст. 1 өлөшөн түбәндәгечә баян итәргә:

«1. Жирлекнең жирле өһәмияттәге мәсьәләләренә түбәндәгеләр керә:

1) жирлек бюджеты проектын тәзү һәм карау, жирлек бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтөлешен тикшереп тору, жирлек бюджеты үтөлеше турында хисап тәзү һәм раслау;

2) жирлектәге салымнарны һәм қыемнарны билгеләү, үзгөртү һәм юкка чыгару;

3) жирлекнең муниципаль милкендәге мөлкәтне биләү, аннан файдалану һәм аның белән эш итү;

4) жирлекнең торак пунктлары чикләрендә янғын куркынычсызлыгының бөрәнчел чараларын тәэмин итү;

5) жирлек халкын элементә, жәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәтә күрсәтү хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

6) жирлектә яшәүчеләрнең ялын оештыру һәм мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

7) жирлек территориясендә физик культураны, мәктәп спортын һәм массакүләм спортны үстөрү өчен шартлар тудыру, жирлекнең рәсми физкультура-савыктыру һәм спорт чараларын үткөрүне оештыру;

8) жирлекнең архив фондларын булдыру;

9) жирлек территориясен тәзекләндерү кагыйдәләрен раслау, аларның үтөлешен тикшереп тору, күрсәтелгән кагыйдәләр нигезендә жирлек территориясен тәзекләндерүне оештыру;

10) адрес объектларына адреслар бирү, адресларны үзгөртү, юк итү, урам-юл чөлтәрә элементларына (федераль өһәмияттәге автомобиль юлларыннан, региональ яисә муниципальәра өһәмияттәге автомобиль юлларыннан, муниципаль районның жирле өһәмияттәге жирле юлларыннан тыш) исемнәр бирү, жирлек чикләрендә планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бирү,

мондый исемнөрне үзгөртү, юк итү, мөгълүматны дөүлөт адреслар реестрында урнаштыру;

11) авыл хужалыгы житештерүен үстөрүдө ярдем итү, кече һәм урта эшқуарлыкны үстөрү өчен шартлар тудыру;

12) жирлектө балалар һәм яшьлөр белөн эшлөү чараларын оештыру һәм гамөлгө ашыру;

13) жәмөгать төртибен саклауда катнашучы гражданнырға һәм аларның берләшмөлөрөнө халык дружиналары эшчөнлегө өчен шартлар тудыру;

14) каты коммуналь калдыкларны туплау (шул исөптөн аерым туплау) һәм транспортировкалау эшчөнлеген оештыруда катнашу;

15) ритуаль хөзмөтлөр оештыру һәм күмү урыннарын карап тоту;

16) жирлек чиклөрөндө Россия Федерациясө законнарында билгелөнгөн вөкәләтлөр чиклөрөндө халыкны су белөн тәэмин итүне, су чыгаруны, халыкны ягулык белөн тәэмиң итүне оештыру;

17) жирлекнең торак пунктлары чиклөрөндө жирле өһөмияттөгө автомобиль юлларында юл эшчөнлегө;

18) милләтәрә һәм конфессияара татулыкны ныгытуға, жирлек территориясендө яшөүчө Россия Федерациясө халыкларының теллөрөн һәм мөдөниятен саклап калуга һәм үстөрүгө, мигрантларның социаль һәм мөдөни адаптациясенө, милләтара (этникара) низагларны профилактикалауға юнөлдөдерелгөн чараларны гамөлгө ашыру өчен шартлар тудыру;

19) жирлек халкының массакулөм ял итү өчен шартлар тудыру һәм халык күплөп ял итө торган урыннарыни жиһазландыруны оештыру, шул исөптөн гражданнырның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр бую полосаларына ирекле үтеп керүен тәэмин итү.»

2) 6 статьяның 1 өлөшен түбөндөгө редакциядө бөян итөргө:

«6 статья. Жирлекнең жирле үзидарө органныр жирлеклөрнең жирле өһөмияттөгө мәсьәләлөрөнө көртөлмөгөн мәсьәләлөрне хөл итүгө хокуклары

1. Жирлек жирле үзидарө органныр түбөндөгөлөргө хокукты:

1) жирлек музейларын төзү;

2) жирлектө нотариус булмаган очракта, законнарда каралган нотариаль гамөллөр кылу;

3) опека һәм попечительлек эшчөнлеген гамөлгө ашыруда катнашу;

4) жирлек территориясендө жирле милли-мөдөни автономиялөрнең хокукларын гамөлгө ашыруға бөйлө эшчөнлекне гамөлгө ашыру өчен шартлар тудыру;

5) Россия Федерациясө халыкларының милли-мөдөни үсөшенө ярдем күрсөтү һәм жирлек территориясендө милләтара мөнәсәбөтлөр өлкөсендөгө чараларны гамөлгө ашыру;

6) жирлек территориясендө урнашкан муниципаль предприятиялөрне һәм учреждениелөрне мобилизациян өзөрлөү чараларын оештыруда һәм гамөлгө ашыруда катнашу;

7) муниципаль янгын сагы булдыру;

8) туризмны үстөрү өчен шартлар тудыру;

9) кеше хокукларын тәэмин итүгө жәмөгать контролен гамөлгө ашыручы һәм мәжбүри тоту урыннарындагы затларға булышлык күрсөтүчө ижтимагый күзөтү комиссиялөрөнө ярдем күрсөтү;

10) «Россия Федерациясендө инвалидларны социаль яклау турында» 1995 өлның 24 ноябрөндөгө 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезөндө инвалидларның ижтимагый берләшмөлөрөнө, шулай ук инвалидларның гомумроссия ижтимагый берләшмөлөрө оешмалары тарафыннан төзелгөн оешмаларға ярдем күрсөтү; 11) торак законнары нигезөндө муниципаль торак

фондыннан социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча гражданның торак урыннары бирү;

12) жирлек территориясендә яшәүче сукбай хайваннарны тоту һәм тоту чараларын гамәлгә ашыру;

13) "Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында" 2016 елның 23 июнендәге 182-ФЗ номерлы Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыру;

14) инвалидлар, сәламәтлекләре чикләнгән затлар, адаптив физик культура һәм адаптив спорт үсешенә ярдәм күрсәтү.»

3) 11 статьяның 7 абзацын түбәндәге редакциядә бөяп итәргә:

7) гавами тыңлаулар, ижтимагый фикер алышулар;»

4) 17.1 ст. өстәргә:

«Статья 17.1. Авыл торак пункты старостасы

1. Жирле өһәмияттәге мәсьәләләргә авыл торак пунктында хәл иткәндә жирле үзидарә органнарының һәм авыл торак пунктында яшәүчеләргә үзара хезмәттәшлеген оештыру өчен жирлектә урнашкан авыл торак пунктында торак пункт старостасы билгеленергә мөмкин.

2. Авыл торак пункты старостасы өлеге авыл торак пункты территориясендә яшәүче һәм актив сайлау хокукына ия затлар арасынан авыл торак пункты гражданның жыенын тәкъдим итү буенча аның составына өлеге авыл торак пункты керә торган муниципаль берәмлекнең вәкилләкләре органы тарафыннан билгеләнә.

3. Авыл торак пункты старостасы дәүләт вазыйфасын, дәүләт гражданның хезмәте вазыйфасын, муниципаль вазыйфаны яисә муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүче зат булмый, жирле үзидарә органнары белән хезмәт мөнәсәбәтләрендә һәм алар белән турыдан-туры бәйлә башка мөнәсәбәтләрдә була алмый.

4. Авыл торак пункты старостасы итеп түбәндәге затлар билгеләнә алмый:

1) дәүләт вазыйфасын, дәүләт гражданның хезмәте вазыйфасын, муниципаль вазыйфаны яисә муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүче;

2) суд тарафыннан хокуктан файдалануга сәләтсез яисә хокуктан файдалану сәләте чикләнгән дип танылган;

3) юкка чыгарылмаган яисә алынмаган хөкәм ителүе булган.

5. Авыл торак пункты старостасы вәкаләтләре вакыты биш ел.

Авыл старостасы вәкаләтләре өлеге авыл торак пункты көргән муниципаль берәмлекнең вәкилләкләре органы карары буенча, авыл торак пункты гражданның жыены тәкъдиме буенча, шулай ук «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принципнары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131 - ФЗ номерлы Федераль законның 40 статьясындагы 10 өлешенә 1-7 пунктларында билгеләнгән очрақларда вакытыннан алда туктатыла.

Авыл старостасы:

1) авыл торак пунктында жирле өһәмияттәге мәсьәләләргә хәл итү мәсьәләләре буенча жирле үзидарә органнары, муниципаль предприятияләр һәм учреждениеләр һәм башка оешмалар белән хезмәттәшлек итә;

2) халык белән, шул исәптән гражданның жыеннарында, жыелышларында, конференцияләрендә катнашу юлы белән хезмәттәшлек итә, мондый чаралар нәтижеләре буенча жирле үзидарә органнары тарафыннан мәжбүри каралырга тиешле муниципаль хокукый актлар проектлары рәвешендә рәсмиләштерелгән мөрәжәгатьләргә һәм тәкъдимнәргә, шул исәптән рәсмиләштерелгән мөрәжәгатьләргә һәм тәкъдимнәргә җибәрә;

3) жирле үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча авыл торак пункты халкына мөһлүмәт бирә, шулай ук аларны жирле үзидарә органнарынан алынган башка мөһлүмәткә җиткәндә ярдәм итә;

4) жирле үзидарә органнарына гавами тыңлаулар һәм иҗтимагый фикер алышулар оештыруда һәм уздыруда, аларның нәтижәләрен авыл торак пункттында халыкка игълан итүдә ярдәм итә;

5) муниципаль берәмлек уставында һәм (яисә) муниципаль берәмлек вәкилләкле органының норматив хокукый актында Россия Федерациясә субъекты законы нигезендә каралган башка вәкаләтләрне һәм хокукларны гамәлгә ашыра.

7. Эшчәнлек гарантияләре һәм авыл торак пункты статусының башка мәсьәләләре муниципаль берәмлек уставы һәм (яисә) муниципаль берәмлекнең вәкилләкле органы норматив хокукый акты белән Россия Федерациясә субъекты законы нигезендә билгеләнә ала.»

5) 20 статьяны түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«Статья 20. Гавами тыңлаулар, иҗтимагый фикер алышулар

1. Фикер алышу өчен, муниципаль норматив хокукый актлар мәсьәләләре буенча жирле әһемияттәге авыл халкы катнашында район Советы, район башлыгы тарафыннан гавами тыңлаулар үткәрелергә мөмкин.

2. Гавами тыңлаулар халык, район Советы яки жирлек башлыгы инициативасы белән үткәрелә. Халык яки авыл жирлеге Советы инициативасы белән үткәрелә торган ачык тыңлаулар жирлек Советы, ө жирлек башлыгы инициативасы белән жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

3. Гавами тыңлауларга чыгарылырга тиешле сораулар:

1) жирлек уставы проекты, шулай ук өлегә Уставка үзгәрешләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты, Уставка үзгәрешләр бары тик уставта беркетелгән жирле әһемияттәге мәсьәләләрне һәм аларны хәл итү буенча вәкаләтләрне Россия Федерациясә Конституциясә, федераль законнар белән туры китерү максатларында гына кертелә торган очрактан тыш;

2) жирлек бюджеты проекты һәм аның үтәләше турында хисап;

3) районның социаль-иқътисадый үсешә стратегиясә проекты;

4) районны үзгәртеп кору мәсьәләләре.

4. Гавами тыңлаулар үткөрү турындагы карар, законда башкасы каралмаган булса, тиешле орган яисә районның вазыйфаи заты тарафыннан муниципаль норматив хокукый акт проектының карау көненә кадәр 20 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.

5. Аларны үткөрү вакытын һәм урынын күрсәтеп гавами тыңлаулар уздыру турындагы карар һәм гавами тыңлауларга чыгарыла торган тиешле муниципаль норматив хокукый акт проекты гавами тыңлаулар уздырылган көнгә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) тиеш, өгер гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса.

6. Гавами тыңлаулар үткөрү турындагы карар басылып чыккан көннән алып һәм аларны үткөрү көненә кадәр жирлек башлыгына халык алдында тыңлауларга чыгарыла торган мәсьәлә буенча язмача тәкъдимнәр һәм искәргәләр, шул исәптән муниципаль норматив хокукый акт проектына карата ачык тыңлауларга чыгарыла торган тәзәтмәләр һәм башка тәкъдимнәр җибәрергә хокуклы. Жирлек башлыгы көргән тәкъдимнәрне һәм искәргәләрне гомумиләштәрүнә оештыра. Күрсәтелгән тәкъдимнәр һәм искәргәләр гавами тыңлауларда катнашучыларга җиткерелә.

7. Өгер гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса, гавами тыңлаулар муниципаль норматив хокукый акт проектының карау көненә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча уздырыла. Гавами тыңлаулар белгечләрне, экспертларны, кызыксынган затларны чакыру юлы белән үткәрелә. Гавами тыңлауларда районның теләсә кайсы көшесә катнашырга хокуклы.

8. Гавами тыңлаулар уздыру йомгаклары буенча жирле үзидарә органнары һәм районның вазыйфаи затлары тарафыннан мөҗбүри каралырга тиешле тәкъдимнәр кабул ителә, аларның компетенцияләренә муниципаль норматив хокукый акт проектының гавами тыңлауларга чыгару көртелгән.

9. Гавами тыңлауларның нәтижеләре, кабул ителгән карарларның дәлилленгән нигезләмәсен дә көртеп, гавами тыңлаулар уздырганнан соң 5 көннән дә соңга калмыйча бастырып чыгарылырга (халыкка житкөреләргә) тиеш.

10. Әлеге статьяның 3 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләр буенча гавами тыңлаулар оештыру һәм үткөрү тәртибе жирлек Советы карары белән билгеләнә.

11. Гамәлдәге кануннарда гавами тыңлаулар өчен каралган башка сроклар билгеләнмәгән булса, әлеге статьяда күрсәтелгән сроклар кулланыла.

12. Генераль планнар проектлары, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре проектлары, территорияне планлаштыру проектлары, территорияләре межаллау проектлары, территорияләре төзекләндерү кагыйдәләре проектлары, күрсәтелгән расланган документларның берсенә үзгөрешләр көртүнә күздә тоткан проектлар, жир кишәрлеген яки капитал төзелеш объектын шартлы рәвештә рөхсәт ителгән файдалануга рөхсәт биру турындагы карарлар проектлары, капитал төзелеш объектын рөхсәт ителгән төзелешнең, үзгөртөп корунуың чик параметрларыннан читкә китүгә рөхсәт биру турындагы карарлар, проектлары буенча, жир кишәрлекләреннән һәм капитал төзелеш объектыннан файдалануың башка төренә рөхсәт ителгән бер төрен үзгөртү мәсьәләләре буенча, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләренә расланмаган очракта, жәмәгать фикер алышулары яисә гавами тыңлаулар үткөрелә, аларны бештыру һәм үткөрү тәртибе шөһәр төзелешә эшчәнлегә турындагы закон нигезләмәләрен исәпкә алып, Арча район Советы карары белән билгеләнә.».

6) 23 статья түбәндәге редакциядә баян итәргә:

«Статья 23. Гражданнар жыены

1. «Россия Федерациясендә жирле үзидәрә оештыруың гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган очрактарда гражданнар жыены үткөреләргә мөмкин:

1) әлеге торак пункт территориясен башка жирлек (муниципаль район) территориясенә көртүгә китерә торган күрсәтелгән торак пункт составына көргән жирлек (муниципаль район)чикләрен үзгөртү мәсьәләсә буенча торак пунктта (муниципаль район);

2) жирлек составына көргән торак пунктта, шөһәр эчендәге районда, федераль әһәмияттәге шөһәр эчендәге территориядә, шөһәр округында яисә муниципаль район чикләрендәге авылара территориядә урнашкан торак пунктта әлеге торак пункт территориясендә гражданның үзара салым акчаларын көртү һәм кулланы мәсьәләсә буенча;

3) авыл торак пунктында иске авыл торак пункты кандидатурасын тәкъдим итү мәсьәләсә буенча, шулай ук иске авыл торак пунктының вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату мәсьәләсә буенча.

4) авыл торак пунктында гражданнар жыены шулай ук муниципаль хезмәт турында Россия Федерациясә законнарында каралган очрактарда муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүгә конкурс үткөргәндә конкурс комиссиясә составына кандидатуралар күрсәтү максатларында үткөреләргә мөмкин.

2. Әлеге статьяда каралган гражданнарның схемасы анда торак пунктта яисә жирлектә яшәүчеләрнең сайлау хокукына ия яртысыннан артыгы катнашканда хокукы. Әгәр гражданнар жыенында катнашучыларның яртысыннан артыгы аның өчен тавыш бирсә, мондый жыен карары кабул ителгән дип санала."

7) 31 статьяга түбәндәге эчтәлеккә 5-8 өлешләр өстәргә:

«5. Депутатның сайлаучылар белән очрашулары махсус билгеләнгән биналарда, бүлмәләрдә, шулай ук йорт эчендәге территорияләрдә уздырыла. Бу очракта аларны үткөрү тормыш-яшәешне тәэмин итү, транспорт яисә социаль инфраструктура, элемтә объектары эшчәнлегә бозылуга, жөяүлеләр һәм (яисә) транспорт чаралары хәрәкәтенә комачаулар булдыруга йә гражданнарның торак урыннарына яисә транспорт яисә социаль инфраструктура объектарына көрүенә

китермәскә тиеш. Мондый очрашулар турында Россия Федерациясе субъектының башкарма хакимиятә органнары яки жирле үзидарә органнары хәбәр итү таләп ителми. Шул ук вакытта депутат күрсәтелгән органнарға аларны уздыру датасы һәм вакыты турында алдан хәбәр итәргә хокукы.

6. Жирле үзидарә органнары депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын уздыру өчен махсус бирелгән урыннарны билгеләләр, шулай ук жирле үзидарә органнары депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын уздыру өчен бирелә торган биналарның исемлеген һәм аларны бирү тәртибен билгеләләр.

7. Депутатның сайлаучылар белән гавами чара рәвешендәге очрашулары жыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турындагы Россия Федерациясе законнары нигезендә үткәрелә.

8. Депутатның жыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турында Россия Федерациясе законнары белән билгеләнә торган гавами чара рәвешендә сайлаучылар белән очрашуларын оештыруга яисә уздыруга каршылык күрсәтү Россия Федерациясе законнары нигезендә административ жаваплылыкка китерә.»

8) 33 статьяның 1 өлешендәге 5 һәм 25 пункты түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«5) муниципаль берәмлекнең социаль-икътисадый үсеш стратегиясен раслау;»;

«25) муниципаль берәмлек территориясен тәзекләндерү кагыйдәләрен раслау;».

9) 45 статьяга түбәндәге эчтәлеккә 4 өлеш өстәргә:

«4. вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган муниципаль берәмлек башлыгы Россия Федерациясе субъектының (Россия Федерациясе субъекты дәүләт хакимиятенә югары башкарма органы жетәкчесе) муниципаль берәмлек башлыгы вазыйфасыннан төшөрү турында йә муниципаль берәмлек башлыгын отставкага чыгару турында муниципаль берәмлекнең вәкилләккә органы карары нигезендә өлеге хокукый актка яисә суд тәртибендә карарга шикаять биргән очракта, муниципаль берәмлекнең вәкилләккә органы муниципаль берәмлек башлыгын үз составыннан яисә конкурс комиссиясе тарафыннан төкәдим ителгән кандидатлар арасыннан сайлап, суд карары законлы көченә көргәнчә сайлау турында карар кабул итәргә хокуксыз.»;

10) 45 статьяга түбәндәге эчтәлеккә 5 п. өстәргә:

«5. Жирлек башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, муниципаль берәмлекнең вәкилләккә органы тарафыннан үз составыннан сайлана торган жирлек башлыгын сайлау вәкаләтләре шул рәвешлә туктатылган көннән алып алты айдан да соңга калмыйча гамәлгә ашырыла.

Шул ук вакытта муниципаль берәмлекнең вәкилләккә органы вәкаләтләре чоры төмамланганчы алты айдан кимрәк вакыт калган булса, жирлек башлыгын муниципаль берәмлекнең вәкилләккә органы составыннан сайлау яңа сайланган муниципаль берәмлекнең вәкилләккә органының беренче утырышында гамәлгә ашырыла.»

11) 49 статьяның 1 өлешендәге 1 пункты түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«1) планлаштыру, бюджет, финанс һәм исәпкә алу өлкәсендә:

- Жирлек бюджетын тези

- жирлекнең социаль-икътисади үсеш стратегиясен эшләүне тәэмин итә;

- жирлек бюджетын үтәүне, жирлекнең социаль-икътисади үсеш стратегиясен

үтәүне оештыра;

- жирикленен социаль-икътисади үсеш стратегиясен үтөү турында хисаплар эзерләүне тәзмин итә;

- стратегик планлаштыру өлкәсендә «Россия Федерациясендә стратегик планлаштыру турында» 2014 елның 28 июнендәге 172-ФЗ номерлы Федераль законда каралган башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра;

- Жирикленен икътисады һәм социаль өлкәсе торышын характерлаучы статистик күрсәткечләр жыюны оештыра һәм күрсәтелгән дәүләт хакимияте органнарына Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән төртиптә тапшыру;»

12) 71 статьяны түбәндәге редакциядә бөян итөргө:

«71 статья. Жирикле үзидарә органнары арасында төзелә торган муниципаль норматив хокукий актларны, килешүләрне бастырып чыгару (халыкка житкөрү) һәм аларның үз көченә көрү төртибе.

1. Жириклек Советы карарлары, әгәр аларның карары белән башкасы билгеләнмөгән булса, Язучылар Башлыгы имза салган көннән соң 10 көн узгач үз көченә көрә.

Салымнар һәм жыемнар турында жириклек Советының норматив хокукий актлары Россия Федерациясе Салым кодексы нигезендә үз көченә көрә.

Жириклек Уставын кабул итү яисә әлегә Уставка үзгәрешләр көртү турында карар федераль законда, әлегә Уставка билгеләнгән төртиптә үз көченә көрә.

2. Жириклек башлыгының, жирикле үзидарәненең башка вазыйфаи затларының хокукий актлары, әгәр актлар үзләре тарафыннан башкасы билгеләнмөгән булса, аларны имзалаган көннән үз көченә көрә.

3. Муниципаль берәмлек гамәлгә куйган оешмаларның хокукий статусын билгели торган көше һәм граждән хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагыла торган муниципаль норматив хокукий актлар, шулай ук жирикле үзидарә органнары арасында төзелә торган килешүләр рәсми басылып чыкканнан соң (халыкка житкөргәннән) үз көченә көрә.

4. Нәр муниципаль хокукий актта аның реквизиитлары: исеме, аңа имза салу датасы (Жириклек Советы тарафыннан кабул ителгән хокукий актлар өчен - шулай ук аны Жириклек Советы кабул иткән дата), төркөү номеры, хокукий актыны имзалаган вазыйфаи зат исеме, матбугат булырга тиеш.

5. Жирикленен бюджет турындагы карары, аның үтөлеше турындагы хисап, жирикле салымнар һәм жыемнар билгеләү турындагы карар, Жириклек Советы Регламенты, Жириклек Советы, Жириклек Башлыгы тарафыннан кабул ителгән башка норматив хокукий актлар федераль закон белән таратылуы чикләнгән бөлешмөләр булган муниципаль норматив хокукий актлардан яисә аларның аерым нигезләмөлөрәннән тыш, аларны имзалаган көннән алып жиде гасыр өчендә рәсми рөвештә басылып чыгарга (халыкка житкөрелөргә) тиеш.

6. Муниципаль сайлауларны, жирикле референдумны, чакыртып алу буенча тавыш бирүне билгеләү турында, Жириклек Советы депутатын үзгөртү, үзгөртеп көрү, Жириклек башлыгын һәм аның урынбасарын сайлау турында, жирикле үзидарә органнары арасында төзелә торган килешүләрне һәм башка актларны закон нигезендә рәсми бастырып чыгару (халыкка житкөрү) турында шулай ук норматив булмаган хокукий актлар булырга тиеш.

7. Законнар яисә әлегә Устав нигезендә рәсми бастырып чыгару (халыкка житкөрү) мөжбүри булмаган норматив булмаган муниципаль хокукий актлар аларны чыгарган органнар яисә жирикле үзидарәненең вазыйфаи затлары карары буенча бастырып чыгарылырга (халыкка житкөрелөргә) мөмкин.

8. Бастырып чыгарганда (халыкка житкөргөндә) муниципаль хокукий акт реквизиитлары күрсәтелә.

Муниципаль хокукий актларны, килешүләрне рәсми бастырып чыгару (халыкка житкөрү) түбәндәге юллар белән гамәлгә ашырыла:

- Жирикленен жирикле үзидарә органнары тарафыннан гамәлгә куелган басма массакуләм мөгълумат чараларында йә жириклек территориясендә таратыла торган

башка басма массакуләм мәгълүмат чараларында хокукий акт (килешү) текстын бастырып чыгару. Хокукий акт текстын башка басма массакуләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгарганда өлеге бастырып чыгаруның рәсми булуы хақында тамга булырга тиеш;

- жирлекнең торак пунктлары территориясендә хокукий акт (килешү) текстын махсус мәгълүмат стөндларында урнаштыру. Күрсәтелгән стөндлар һәм аларның урнашу урыннары саны Жирлек Советы тарафыннан раслана һәм Жирлектә яшәүчеләрнең муниципаль хокукий акты тексты белән каршылыксыз танышу мөмкинлеген тәэмин итәргә тиеш;

- хокукий акт (килешү) текстын Татарстан Республикасы хокукий мәгълүматының рәсми порталында <http://pravo.tatarstan.ru> адресы буенча урнаштыру.

- хокукий акт (килешү) яисә хокукий акт проекты текстын Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре Порталында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация чөлтәрендә районның рәсми сайтында урнаштыру.

9. Муниципаль хокукий акты (килешүне) бастырып чыгарганда (халыкка житкөргөндә) массакуләм мәгълүмат чарасы чыгу датасы йө тиешле акты (килешүне) игълан иту датасы турында бөлешмөләр күрсәтеләргә тиеш, алар акты таратып тарата башлау (тарату) датасына яисә аны мәгълүмати стөндта урнаштыру датасына туры киләргә тиеш.

10. Муниципаль норматив хокукий актлар, шул исәптән жирле референдумда (гражданнар жыенында) кабул ителгән хокукий актлар рөвешендә рәсмиләштерелгән, Татарстан Республикасының муниципаль норматив хокукий актлары регистрына көртөләргә тиеш, аны оештыру һәм алып бару Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән төртиптә Татарстан Республикасы дөүләт хакимияте органнары тарафыннан гамәлгә ашырыла.

11. Жирле үзидарә органнары арасында тезелгән муниципаль хокукий акты яисә килешүне рәсми бастырып чыгару аның тулы текстын тиешле муниципаль берәмлектә таратыла торган вакытлы матбугат басмасында беренче бастырып чыгару булып санала.

12. Муниципаль хокукий актларны һәм жирле үзидарә органнары килешүләрне рәсми бастырып чыгару (халыкка житкөрү) өчен «Интернет» чөлтәре басмасыннан да файдаланырга хокукты. Муниципаль хокукий актының тулы тексты рәсми чөлтәр басмасында басылып чыккан (урнаштырылган) очракта, басмада аңа карата күләмлә график һәм табличный кушымталар басмада китерелмәскә мөмкин.»

13) 87 статьяга түбөндөгә эчтөлөклә 4 пункт өстөргә:

«4. Муниципаль берәмлек уставына үзгөрешләр һәм өстәмөләр көртү турында муниципаль хокукий акт белән район уставын яңа редакциядә кую рөхсәт ителми. Бу очракта муниципаль берәмлекнең яңа уставы кабул ителә, ө муниципаль берәмлекнең элек гамәлдә булган уставы һәм аңа үзгөрешләр һәм өстәмөләр көртү турында муниципаль хокукий актлар муниципаль районның яңа уставы үз көченә көргән көннән үз көчләрен югалткан дип таныла.»

14) 87 статья түбөндөгә редакциядә бөян итөргә:

«Статья 88. Жирлек Уставының үз көченә көрү төртибе, өлеге Уставка үзгөрешләр көртү турында карар

1. Жирлек уставы, өлеге Уставка үзгөрешләр көртү турында Жирлек Советы карары, алар кабул ителгәннән соң, Жирлек башлығы тарафыннан федераль законда билгеләнгән төртиптә дөүләт төркөвө өчен муниципаль берәмлекләр уставларын төркөү өлкөсендә вөкалөтлө федераль башкарма хакимият органының территориаль органына жибөрелә.

2. өлеге Уставка үзгөрешләр көртү турында Жирлек Советы карары, алар дөүләт төркөвенә алынганнан соң рәсми басылып чыгарга (халыкка житкөреләргә)

тиеш һәм аларны рәсми бастырып чыгарганнан (халыкка житкәргәннән) соң үз көченә керә.

Жирлек башлыгы муниципаль берәмлек уставын, муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акты муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органынан кәргән көннән алып жиде көн эчендә бастырып чыгарырга (халыкка житкәргә) тиеш.

3. Муниципаль берәмлек уставына кертелгән һәм жирле үзидарә органнары структурасын үзгәртә торган үзгәрешләр һәм өстәмәләр жирле үзидарә органнары арасында вәкаләтләр бүлешү (муниципаль берәмлек уставын федераль законнарға туры китерү очраklarыннан, шулай ук жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларын сайлау вәкаләтләре, вәкаләтләре чоры, төртибе үзгәрүдән тыш), муниципаль берәмлек уставына күрсәтелгән үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акты кабул иткән муниципаль берәмлекнең вәкилләклә органының вәкаләтләре чоры тәмамланганнан соң, ө муниципаль районның вәкилләклә органы формалашкан очракта - муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт имзалаган муниципаль берәмлек башлыгының вәкаләтләре чоры тәмамланганнан соң үз көченә керә.

4. Муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр муниципаль хокукый акт белән кертелә, ул түбәндөгечә ресмиләштерергә мөмкин:

1) муниципаль берәмлекнең вәкилләклә органы карары белән, аның рәисе һәм муниципаль берәмлек башлыгы йө муниципаль берәмлекнең вәкилләклә органы рәисе вәкаләтләрән башкаручы бердөй шөхсән муниципаль берәмлек башлыгы тарафыннан имзаланган;

2) вәкилләклә орган һәм муниципаль берәмлек башлыгы тарафыннан имзаланган аерым норматив хокукый акт. Бу очракта өлегә хокукый актта аны кабул итү турында вәкаләтле орган карарының реквизи́тлары күрсәтелә. Мондый карарга күчеш нигезләмәләрен һәм (яисә) муниципаль берәмлек уставына кертелә торган үзгәрешләр һәм өстәмәләр үз көченә керү турындагы нормаларны кертү рөхсәт ителми.»

2. Уставның 5 статьясындагы 1 өлешенәң 9 п. һәм 14 п. кагыла торган үзгәрешләр 01.01.2019 белән үз көченә керә дип билгеләргә.

3. өлегә карарны дөүләт теркөвө өчен уставларны теркөү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органына кабул ителгән көннән алып 15 көн эчендә жиберергә.

4. Арча муниципаль районының Яңа Кишет авыл жирлегә башлыгына уставларны теркөү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органынан “Яңа Кишет авыл жирлегә Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында” карарны гражданнар күплөп тупланган урыннарда урнаштыру юлы белән халыкка житкәргә һәм Татарстан Республикасының хокукый мөгълүматының рәсми порталында (pravo.tatarstan.ru) урнаштыру юлы белән бастырып чыгарырга кәргән көннән алып жиде көн эчендә бастырып чыгарырга.

5. Арча муниципаль районының Яңа Кишет авыл жирлегә башлыгына уставларны теркөү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органына үзгәрешләрне һәм өстәмәләрне рәсми игълан итү чыганагы һәм дөтасы турында белешмәләр жиберергә.

Яңа Кишетавыл жирлегә башлыгы

Т.А.Арсланов